

УДК 351.746.1:351.862.4

DOI <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2024.4.45>

Ю. В. Оніщик

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри приватного та публічного права
Київського національного університету технологій та дизайну

І. А. Коваленко

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри приватного та публічного права
Київського національного університету технологій та дизайну

АКТУАЛІЗАЦІЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ПРОЦЕСІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

У дослідженні здійснено аналіз причин актуалізації міждисциплінарних досліджень у процесі правового регулювання державної безпеки та перспектив таких досліджень у майбутньому.

Обґрунтовано, що наразі склалася ситуація, за якої наука функціонує сама по собі, а реальна політико-правова та безпекова діяльність тяжіє до автономності, ізолюваності, сподівання на інтуїцію й суб'єктивні міркування, досвід тих, хто перебуває на відповідних посадах. Доведено, що загальні методологічні принципи його здійснення постійно перебувають у фокусі уваги вчених і регулярно висвітлюються. Здійснений аналіз публікацій рельєфно демонструє дві тенденції, що знаходяться у тренді науки: 1) міждисциплінарність досліджень, що дозволяє комплексно підходити до аналізу процесів, явищ, подій, об'єктивно інтерпретувати науково значущі факти; 2) російсько-українська війна зумовлює потребу у відході від суто теоретичних дискусій про абстрактні загрози і ризики, виклик та небезпеки, а займатися тим, що у міжнародній практиці називають діяльністю „спін-докторів”.

Базуючись на методології науки, що створює концептуальні засади осмислення проблем держави і суспільства, які існують на сучасному історичному етапі, звертається увага на те, що новітні умови потребують розширення горизонтів і залучення до традиційно гуманітарної сфери здобутків технічних, біологічних та інших наук. Самі причини розподілені на дві великі групи: 1) ті, які детермінували розвиток науки у передвоєнний час; 2) ті, що доповнили існуючий перелік на етапі воєнного стану з лютого 2022 року. Оригінальність репрезентації матеріалів полягає в тому, що проекція на науки і наукові дисципліни демонструється крізь призму таких причин.

Окреслені можливості міждисциплінарності з позицій прагматичного підходу, принципу поєднання теорії з практикою, інституціональних механізмів реалізації права.

Ключові слова: методологія наукових досліджень; юридична методологія; державна безпека; теорія державної безпеки; міждисциплінарні дослідження; прагматичні підходи в науці; причини актуалізації міждисциплінарності в праві.

Постановка проблеми. Питання національної і державної безпеки були і залишаються найважливішими для України з моменту відновлення нею незалежності у 1991 році. Проблема полягає в тому, що в умовах наростання конфронтації з Росією, проголошенням і закріпленням в Конституції України курсу на повноправне набуття членства в ЄС і НАТО, потенційні загрози перетворилися на реальні. Безумовно, цьому

служував комплекс причин. Проте не можна не зазначити, що в даному комплексі є й недооцінка практиками, управліннями різних рівнів наукових прогнозів і рекомендацій. Виникла ситуація, за якої наука функціонує сама по собі, а реальна політико-правова та безпекова діяльність тяжіє до автономності, ізолюваності, сподівання на інтуїцію й суб'єктивні міркування, досвід тих, хто перебуває на відповідних посадах.

За таких умов, на жаль, є всі шанси для того, щоб існуюча картина не тільки не змінилася, а тільки ще більше погіршилася. Вихід полягає в тому, щоб ці два напрями діяльності (наукова і політико-правова та безпекова), умовно кажучи, повернулися «обличчям» одна до одної, порозумілися, що їхня відокремленість іде не на користь існуванню й територіальній цілісності держави. У такий спосіб, значною мірою актуалізується не тільки потреба в модернізованому науковому підході з урахуванням усього спектру існуючих проблем, а й консолідація зусиль вчених, що натеper представляють абсолютно різні галузі знань. Якщо йдеться про правове регулювання державної безпеки України, то насамперед слід визначити, які саме класичні науки й новітні наукові дисципліни, що знаходяться на етапі своєї інституціалізації, можуть сприяти принциповому оновленню даного напрямку діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Специфіка обраної теми дослідження зумовлює звернення до двох масивів наукових розвідок. Перший, без якого втрачається фундамент будь-якої діяльності вчених, — це методологія наукових досліджень. Вона надає повноцінне уявлення про науку як соціальний інститут, визначає її галузеву структуру, формулює принципи і методи наукового пізнання, дозволяє об'єктивно концептуалізувати певні теорії. По суті це є «наука про науку».

Продовжуючи традиції таких видатних українських вчених, як В. Вернадський, Д. Заболотний, Б. Патон, вчені нового покоління осмислюють нові реалії, застосовуючи не відомі раніше техніки і технології. Серед них В. Андрійчук, В. Бодров, В. Демидов, В. Зацерковний, С. Каламбет, Ю. Костін, Л. Лазебник, С. Онишко, Т. Полозова, В. Рожко, В. Самсонов, А. Сільвестров, Ю. Сурмін, І. Тішаєв, О. Шевчук, І. Шейко, Є. Шишкіна та ін.

Серед тих вчених, що розвивають методологію науки у сфері права слід відзначити таких вчених, як: Ю. Баранова, С. Бобровник, О. Калініченко, Ю. Гоцуляк, І. Діордіца, Д. Єрмоленко, О. Корольова, В. Ліпкан, Т. Михайліна, Ю. Оборотов, Е. Оржинська, М. Серебро, М. Суходоля, Д. Шигаль та ін. Завдяки їхнім науковим розвідкам висвітлені питання щодо аспектів розгортання методології юриспруденції [1], формування методологічної основи наукового пізнання джерел права [2], методологічного інструментарію дослідження правових категорій [3], постнекласичних тенденцій в методо-

логії юриспруденції [4], методологічні правила функціонального порівняння [5], методологію дослідження безпекової політики і відповідних стратегем зокрема через стратегічну правотворчість [6-11] та багато інших.

Щодо методології правничих досліджень в Україні на сучасному етапі важливими є спостереження Т. Михайліної та Ю. Гоцуляк про певну «консервацію» юридичної науки, «заколюваності на загальнонаукових методах, позбавленості... експериментальної складової». З цього робиться висновок, що «необхідним є підсилення блоку спеціальних методів у юридичних дослідженнях з урахуванням сучасного загальносвітового тренду міждисциплінарних досліджень» [12, с. 29].

Другий масив наукових досліджень, що слугує підґрунтям для вибору теми, обґрунтування мети даної статті, - це роботи, присвячені питанням забезпечення національної і державної безпеки. Тут особливого значення набувають узагальнення і концепції за авторством таких дослідників, як: В. Башук, М. Баяк, Ю. Бисага, В. Бліхар, М. Бліхар, П. Богущкий, М. Воротнюк, С. Гордієнко, Ю. Груценко, Л. Дешко, О. Дзьобань, І. Діордіца, І. Доронін, М. Зінорук, Л. Казакова, А. Качинський, Н. Клименко, М. Копитко, І. Корж, В. Косевцов, В. Ліпкан, Г. Нечипорук, О. Омельчук, Л. Радовецька, Н. Сіцінський, О. Сушко, Д. Тихомиров, О. Турченко, Д. Чижов та ін.

На особливу увагу заслуговує монографія, написана у співавторстві Л. Радовецькою і О. Тихомировим, присвячену методології юридичних досліджень сфери безпеки [13]. Вказуючи на міжгалузеву природу «феномену осмислення «безпеки», «забезпечення безпеки» як фундаментальних категорій у дослідженні методології, а також їх правових особливостей як ключових характеристик і властивостей», автори виділяють три основні ракурси наукового пізнання:

1) трансформація...діяльності суб'єктів забезпечення безпеки у взаємодії з іншими соціальними суб'єктами на національному та міжнародному рівнях;

2) осмислення безпеки як поліаспектного явища, що є об'єктом дослідження різних соціогуманітарних та технічних наук;

3) характеристика своєрідностей як правового забезпечення безпеки (у нормативному аспекті), так і правового регулювання забезпечення безпеки [13, с. 319].

Більш глибоко дані питання були висвітлені монументальній монографії засновника без-

пекознавства В. Ліпкана „Теоретичні основи та елементи національної безпеки”, підготовлено в 2002 році, в якій було вперше розглянуто питання методології теорії національної безпеки [14].

Не зважаючи на те, що питання правового регулювання державної безпеки в Україні, а також загальні методологічні принципи його здійснення постійно знаходяться у фокусі уваги вчених і регулярно висвітлюються, аналіз останніх публікацій рельєфно демонструє дві тенденції, що знаходяться у тренді науки. Перше. Це міждисциплінарність досліджень, що дозволяє комплексно підходити до аналізу процесів, явищ, подій, об'єктивно інтерпретувати науково значущі факти. Друге. Докорінна зміна політичної ситуації в Україні, коли потрібно не просто вести розмови про абстраговані загрози і ризики, а займатися тим, що у міжнародній практиці називають «спін-докторством». Перелічене детермінує визначення **мети** дослідження, а саме – встановлення причин актуалізації міждисциплінарних досліджень в процесі правового регулювання державної безпеки України на сучасному етапі та репрезентація сутності інтегральних зв'язків наук у зазначеній сфері.

Виклад основного матеріалу. Середина ХХ століття ознаменувалася конгломерацією окремих наук, які раніше чітко відмежовувалися. Так, з'явилися геофізика, біохімія, юридична статистика тощо. Як зазначає Ю. Сурмін, «сучасна стадія розвитку науки характеризується лавиноподібним нагромадженням нового фактичного матеріалу і появою численних нових дисциплін на стиках традиційних» [15, с. 9]. Тож і теорію державної безпеки також можна долучити до переліку інтегративних дисциплін, які, з одного боку зосереджують у собі науково обґрунтовані дані суміжних або дотичних в окремих питаннях галузей знань, з іншого – виходять на практику безпосередньої діяльності у сфері правотворчості та правореалізації. Це дозволяє утворити своєрідний феномен наукових знань, здатний об'єктивно оцінювати ситуації різного роду, а також своєчасно озброювати інститути влади необхідними рекомендаціями.

Технологію процесів міждисциплінарних досліджень на онтологічному рівні достатньо переконливо продемонструвала інтернаціональна група вчених у складі Amaris Dalton, Karin Wolff, Bernard Bekker [16]. Автори вважають, що у процесі таких досліджень відбувається об'єднання розрізнених цілей і конкрет-

них предметних методів. Найбільш складним на цьому шляху стає подолання епістемічних несумісностей між дисциплінами. Для цього, на їхню думку, треба уникати галузей дисциплінарної несумісності; спиратися на прагматизм й орієнтуватися на дисциплінарний синтез, який включає в себе зсув парадигми у розумінні дослідників в єдиний взаємоприйнятний бік.

Аналізуючи причини актуалізації міждисциплінарних досліджень у процесі правового забезпечення державної безпеки, слід оголосити, що вони дещо відрізняються на етапі до початкового вторгнення російського агресора на територію України у 2014 році, згодом у лютому 2022 року. Проте це не означає, що якісь з них втратили свою актуальність, просто деякі дещо трансформувалися. Навіть тоді вчені попереджали, що сучасні правові підходи не відповідають вимогам часу і динаміці загроз, закликали зосередити зусилля наукової спільноти. Однак вони не були почуті.

Тож, якщо йдеться про основні причини актуалізації міждисциплінарних досліджень у передвоєнний час, то, з точки зору вчених, з-поміж інших слід виділяти такі.

1. *Соціально-політичні перетворення суспільства.* Процеси децентралізації, запровадження муніципальної реформи, євроінтеграція, суттєвий вплив глобалізації значною мірою трансформують усталені на певний час уявлення про дійсну роль і реальні спроможності громадянського суспільства і шляхи його розвитку. До цього додається не знаний раніше віртуальний простір, можливості блискавичної передачі інформації, насамперед, через соціальні мережі, що може супроводжуватися загрозами інформаційній безпеці державі. Протистоянню негативним тенденціям може сприяти лише поєднання зусиль фахівців із безпекознавства, теорії права, конституційного права, прав людини, соціології, політології, комунікативістики, психології, PR-технологій тощо.

2. *Всеосяжний характер сучасних загроз.* Пішов у небуття той час, коли все вирішувалося безпосередньо лише на полі бою. Поява й постійна модернізація гібридних війн, кібернетичні атаки, маніпуляції свідомістю громадян у процесі інформаційно-психологічних операцій поставили на порядок денний поєднання традиційних методів правового аналізу із соціальними, технологічними, військовими та безпековими знаннями. Причому, масштаби таких загроз виходять на рівень міжнародної безпеки. Сюди потрапляють внутрішньо- і зов-

нішньодержавні конфлікти, громадянські війни, тероризм та екстремізм, екологічні загрози, глобальні конфлікти за доступ до обмежених ресурсів [17, с. 185]. Тож при прогнозуванні подібних загроз мають залучатися не тільки фахівці з конфліктології, а й екологи, геологи, геофізики, медицини та ін. З іншого боку, протидія кібернетичним загрозам неможлива без синтезу юриспруденції, IT-експертизи і стратегічного планування. Таким чином, чим ширше спектр проблем, тим більш широке коло фахівців потребується для їхнього розв'язання.

3. *Адаптування міжнародного досвіду.* Нестримні процеси глобалізації, курс України у ЄС і НАТО потребують гармонізації вітчизняного законодавства із нормами міжнародного права, розумінням практики діяльності міжнародних організацій та їхню адаптацію до вітчизняних умов. У такий спосіб необхідне опертя на різні галузі компаративістики, зокрема на порівняльне правознавство, геостратегію, історію і сучасність міжнародних відносин.

4. *Опертя на діяльнісний підхід в управлінні безпекою.* Стратегічне планування в контексті реалізації політики державної безпеки вимагає взаємної узгодженості в економічних, політичних, соціальних, екологічних та безпекових процесах. Як зазначає Д. О. Тихомиров, системна площа діяльності «дозволяє уявити її як «організовану складність», розкрити взаємозв'язки «система - елемент», «система – підсистема», «система – середовище» тощо [18, с. 112]. Це означає, що в процесі правового регулювання державної безпеки, з одного боку, суттєвого значення набувають емпіричні матеріали, опертя на практику. З іншого – актуалізується така галузь знань, як «теорія діяльності», теорія управління, в окремих випадках – оперативний та ситуаційний, проєктний менеджмент.

5. *Потреба в інноваційних правових механізмах.* Швидкі зміни у сфері IT-технологій, поширення програм на основі штучного інтелекту, розвиток біотехнологій – все це зумовлює, аби при розробці норм права залучалися фахівці з комп'ютерних наук, біологи, психологи, соціологи та інші фахівці.

Навіть цей перелік, в якому представлені далеко не всі причини актуалізації міждисциплінарних досліджень у процесі правового забезпечення державної безпеки демонструє, наскільки вагомими є аргументи. Проте після 24 лютого 2022 року, відколи в Україні докорінно змінилася ситуація, було оголошено військовий стан, роль інтеграції наук у зазначеному

напрямі зросла багатократно. Тож до існуючого комплексу причин додалися нові.

Військова агресія та загроза державному суверенітету України потребує аналізу не тільки з юридичної точки зору, а і з політологічної, соціологічної, міжнародної, інформаційної та інфраструктурної позиції. Усе це пов'язано із розробкою безпекових механізмів, релевантних постійно змінюваній ситуації.

Постійне налаштування правової системи під умови військового часу. В умовах воєнного стану, введення спеціальних режимів і суттєвих обмежень, запровадження мобілізації виникає необхідність співвіднесення зовнішніх і внутрішніх загроз, вирішення нагальних питань забезпечення безпеки людини і суспільства, особливо на тимчасово окупованих територіях, юридичної оцінки заходів, що застосовуються органами влади при ускладненні оперативної та безпекової обстановки. Тож науково обґрунтовані рішення можуть прийматися завдяки інтеграції зусиль фахівців з гуманітарного, конституційного, міжнародного, міграційного права, а також соціологів, культурологів, представників військових наук, експертів з міграційних процесів.

Перевтілення гібридного характеру війни. Зростання значущості інформаційної безпеки. Навіть до початку військових дій при оцінюванні загроз гібридність вважалася однією з найнебезпечніших. Тож тепер, в умовах дефіциту своєчасної об'єктивної інформації щодо перебігу подій на тлі лавини брехні і маніпуляцій і системної пропаганди та дезінформації, що накладається на недостатньо розвинене аналітичне й критичне мислення багатьох громадян, війна пересувається у медіапростір. Боротьба за території супроводжується боротьбою за розум і свідомість людей. Виграти у цій боротьбі можливо лише за умови консолідації зусиль правників, психологів, соціологів, медіа-й IT-фахівців. При цьому важливо розуміти, що тактика обмежень, залякувань, невиправданих оптимістичних прогнозів тільки знецінює такі зусилля. Тож, розробляючи комплекс заходів із забезпечення державної безпеки, об'єднання вчених і наукова спільнота в цілому мають спиратися лише на перевірені міркування, відкидаючи все те, що не сприймається людиною у сучасному демократичному суспільстві.

Загострення внутрішніх загроз через питання національної єдності. Внаслідок прогалин в питаннях забезпечення інформаційної безпеки, невдач у боротьбі за розум людей

може виникати, особливо на тимчасово окупованих територіях, так званий «стокгольмський синдром», коли жертва переходить на бік терориста, виправдовує його дії. Вкрай небезпечними є й розповсюдження сепаратистських настроїв, зіткнення на ґрунті релігійних та етнокультурних протиріч. Постановою Кабінету Міністрів України від 3 грудня 2024 року № 1366 «Про перейменування Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України» [19] було представлено появу Міністерства національної єдності України. У його складі передбачений директорат нормативно-правового забезпечення, куди входить експертна група удосконалення законодавства та правової експертизи. 24 січня 2025 року постановою уряду № 113 було затверджено положення про новоутворене міністерство [20]. Що характерно, в цьому документі взагалі відсутня будь-яка згадка про поняття «безпека», що є свідченням недооцінки тих загроз, що сьогодні існують в Україні. Тож нагальною потребою (і не тільки в аспекті нормотворчості на прикладі даного акту) є запровадження безпекової парадигми в усіх принципово важливих документах, а також попередня концептуалізація цих засад в результаті поєднання професійних поглядів соціологів, фахівців з релігієзнавства, етнографів, культурологів, медіа-спеціалістів в контексті проєкції на правничу діяльність.

Загострення внутрішніх загроз через питання мобілізації і прав громадян в армії. Захист прав людини в умовах обмежень. У перші дні війни у патріотичному пориві тисячі українців виявили свою непохитну громадянську позицію щодо захисту Батьківщини і відправилися на фронт. Проте з часом, коли з'ясувалося, що бої триватимуть не один місяць і навіть не один рік, коли стала наростати інформаційна хвиля повідомлень про загиблих і поранених, ситуація докорінно змінилася. Тепер інтернет переповнений сюжетами, як ТЦК виконує план з мобілізації, користуючись силовими методами. І все це на тлі того, як окремі громадяни призовного віку розважаються у нічних клубах та ресторанах і виставляють напоказ такі світлини і відео. Розповсюдження подібних матеріалів є не стільки інформаційним ударом, скільки свідченням наслідків головного недоліку – відсутності виваженої науково обґрунтованої стратегії забезпечення державної безпеки в умовах воєнного стану. Тож блокування подібних сюжетів в Інтернет не є вирішенням проблеми. Наразі необхідно віднайти шлях, як

виважено й тактовно працювати зі свідомістю громадян, вирішувати комплекс питань, що знаходяться на перетинанні юридичних, етичних, соціально-психологічних, соціально-педагогічних проблем, пов'язаних із комплектуванням і підготовкою резервістів, правами військовослужбовців і військовозобов'язаних, статусом добровольців, членів територіальної оборони, державним і громадським супроводженням сімей загиблих та поранених тощо.

Посилення ролі громадянського суспільства у питаннях безпеки. Волонтерські рухи, ініціативи з гуманітарної допомоги, цифрова мобілізація населення, просвіта у питаннях безпеки життєдіяльності, допомога дітям-сиротам, людям з інвалідністю, літнім людям, що залишилися на самоті, вносять суттєві корективи в уявлення про структуру сучасної безпеки. Натепер це здійснюється як ініціатива окремих громадян і в багатьох випадках не потребує формалізації й унормування. Проте виникає і ряд питань, що дійсно мають встановлювати та закріплювати окремі механізми такої діяльності, аби вона не вступала у протиріччя із законом. Тож у цьому аспекті потрібна не тільки правова експертиза, а й думка фахівців із соціології, психології, педагогіки, геронтології та ін. соціально-гуманітарних сфер.

Післявоєнне відновлення й перехідне правосуддя. Не зважаючи на те, що в Україні триває воєнний стан, вже зараз потрібно думати про перспективи, зокрема про відновлення прав постраждалих, реінтеграцію окупованих територій, роботу із тими громадянами, які на час війни перебували за межами України, включаючи тих, хто знайшов собі притулок на російській і білоруській територіях. Зрозуміло, що для кожної з категорій тих, хто евакуювався і повернувся, має здійснюватися свій підхід. Тут вкрай важливою є єдина точка зору, яка б відображала позиції не тільки правників, а й істориків, соціологів, культурологів, фахівців з конфліктології, практичних психологів і т. п.

Окреслення кола причин актуалізації міждисциплінарних досліджень в процесі правового регулювання державної безпеки виявило багатогранність проблеми й різноманітність сфер залучення даних інших наук, причому далеко не тільки соціогуманітарних [21].

Якщо ж розглянути з прагматичної точки зору, які можливості відкривають міждисциплінарні дослідження в означеній сфері, то тут теж відкриваються великі перспективи. Насамперед, йдеться про методологічні засади, адже у вже

існуючих дослідженнях, зокрема П. Богуцького, доводиться важливість застосування «міждисциплінарного, системного, холістичного, інституціонально-функціонального, аксіологічного, синергетичного підходів» [22, с. 326], що перекується значною мірою із підготовленими майже 20 років до цього роботами В. Ліпкана [23-26].

Демонструється роль теорії самоорганізації при виявленні взаємозв'язків між правовими нормами та реальними соціальними процесами, що дозволяє запобігти розриву між законодавством і практикою у такій складній нелінійній системі [22, с. 169-172]. Також підкреслюється важливість для права безпеки технологічного аудиту. Спираючись на цю ідею, можна припустити, що співпраця юристів з фахівцями зі штучного інтелекту та кібербезпеки спрацює на «адаптивну функцію» права, що забезпечує оперативну реакцію на нові виклики (наприклад, легалізацію технологій біометричного контролю).

Важливо й те, що міждисциплінарні дослідження сприяють удосконаленню мови законодавства, насамперед, термінологічного апарата безпекознавчих дисциплін. Як зазначає В. Ліпкан, відсутність єдиного розуміння поняття «національна безпека» ускладнює формування правового фундаменту [27, с. 114]. Тож консолідація зусиль правників і лінгвістів допомагає ліквідувати концептуальні прогалини, дозволяє найбільш точно висловити ідею і закріплювати її на рівні нормативно-правових актів. Також цей автор проводить думку, що завдяки міждисциплінарності відбувається оптимізація правозастосування, адже «економічне моделювання», теорія ймовірностей, теорія прийняття рішень, теорія ігор, конкретно-наукові методи аналізу допомагають прогнозувати наслідки прийняття нормативних актів; виявляти колізії між різними рівнями регулювання, наприклад, місцевим і національним [27, с. 223].

Міждисциплінарність не обмежується лише проведенням спільними зусиллями фахівців різних галузей певних досліджень. Якщо йдеться про інституційні механізми реалізації норм права, то тут важливими є міжвідомчі робочі групи, колісійні комісії тощо.

Висновки. Таким чином, проведене дослідження дає підстави стверджувати, що, будучи за своєю суттю інтегративною дисципліною, теорія національної безпеки на концептуальному рівні зосереджує в собі знання як з галузевих правових дисциплін, так і з ряду соціогуманітарних наук.

Технічний прогрес став причиною, що до цього переліку доєдналися комп'ютерні науки, IT-технології, а також інші інтегративні дисципліни на кшталт біоетики. Оригінальність підходу у репрезентації теми полягає в тому, що міжпредметні зв'язки подаються крізь призму причин актуалізації міждисциплінарних досліджень.

У зв'язку зі зміною історичних умов на сучасному етапі існування України ці причини розподілені по двох групах: 1) ті, які детермінували розвиток науки у передвоєнний час; 2) ті, що доповнили існуючий перелік на етапі воєнного стану з лютого 2022 року. При цьому на перший план виходять не тільки такі традиційні функції, як охоронна, регулятивна, а й гносеологічна, нормативна, адаптивна, синергетична функції. Особливо важливою стає прогностична функція, яка ставить завдання на майбутнє, коли Україні після закінчення війни треба буде зробити висновки і сформулювати принципово нові засади державної безпеки, що надійно слугуватимуть народу і суспільству в умовах сучасних викликів.

Список використаної література:

1. Оборотов Ю. М. Аспекти розгортання методології юриспруденції. *Право України*. 2014. №1. С. 33–39.
2. Корольова Ю. Формування методологічної основи наукового пізнання джерел права. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. №10. С. 120-123.
3. Бобровник С. Методологічний інструментарій дослідження правових категорій. *Правова держава*. 2018. Вип. 29. С. 50-56.
4. Серебро М. В. Постнекласичні тенденції в методології юриспруденції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2019. Випуск 55. Том 1. С. 54-58.
5. Баранова Ю. О. Методологічні правила функціонального порівняння. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2015. Випуск 33. Том 1. С. 7-10.
6. Ліпкан В. А. Безпекознавство : навчальний посібник. Київ : Вид-во Європ. ун-та, 2003. 208 с. DOI <https://doi.org/10.36059/966-7942-84-8>.
7. Ліпкан В. А. Політичні засади геостратегії сучасної Української Держави. *монографія*. Одеса : Видавничий дім „Гельветика”, 2024. 830 с.
8. Ліпкан В. А., Зубко Г. Ю. Стратегія державної інфраструктурної політики України: *монографія* ; за загальною редакцією В. А. Ліпкана. Київ: Ліпкан В. А., 2022. 1008 с. <https://doi.org/10.36059/978-966-97758-2-5>.

9. Ліпкан В. А., Яковець А. В. Геостратегія сучасного Китаю : *монографія* ; за загальною редакцією доктора юридичних наук, професора В. А. Ліпкана. Київ : В.А. Ліпкан, 2023. 384 с. <https://doi.org/10.36059/978-966-97758-4-9>.
10. Діордіца І. В. Кібербезпекова політика України: стан та пріоритетні напрями реалізації: *монографія*. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2018. 548 с.
11. Ліпкан В. А., Діордіца І. В. Національна безпека України: кримінально-правова охорона : *навчальний посібник*. Київ : КНТ, 2007. 292 с. (Серія: Національна і міжнародна безпека).
12. Михайліна Т. В., Гоцуляк Ю. В. Криза методології сучасних юридичних досліджень. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2021. Випуск 65. С. 26-30. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.65.4>.
13. Радовецька Л. В., Тихомиров О. О. Методологія юридичних досліджень сфери безпеки. *Методологія в праві : монографія* ; за заг. ред. І. Безклубого. Київ : Грамота, 2017. 658 с.
14. Ліпкан В. А. Теоретичні основи та елементи національної безпеки України : *монографія*. Київ : Текст, 2003. 600 с.
15. Сурмін Ю. П. Майстерня вченого: Підручник для науковця. Київ : Навчально-методичний центр «Консорціум з удосконалення менеджмент-освіти в Україні». 2006. 302 с.
16. Amaris Dalton, Karin Wolff, Bernard Bekker (2022). Interdisciplinary Research as a Complicated System. *International Journal of Qualitative Methods* Volume 21: 1–13 DOI: 10.1177/16094069221100397 journals.sagepub.com/home/ijq
17. Кобко Є. В. Правове регулювання забезпечення національної безпеки в Україні: виклики сьогодення. *Право і безпека*. 2022. № 2 (85). С. 179-186. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2022.2.17>
18. Тихомиров Д. О. Міждисциплінарні та філософські підходи до інтерпретації поняття «безпека». *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2018. № 2 (16). С. 104 – 115.
19. Про перейменування Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України. Постанова Кабінету Міністрів України від 3 грудня 2024 року № 1366. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1366-2024-%D0%BF#Text>
20. Положення про Міністерство національної єдності України. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 24 січня 2025 року № 113. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/113-2025-%D0%BF#Text>
21. Ліпкан В.А. Міждисциплінарний підхід до формування національно-безпекознавства. *Право України*. 2005. № 1. С. 94 – 99.
22. Богуцький П. П. Теоретичні основи становлення і розвитку права національної безпеки України: Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук, 2020. Київ. 410 с. https://ippi.org.ua/sites/default/files/disertaciya_boguckiy.pdf.
23. Ліпкан В. А. Основи терорології (синергетична теорія тероризму). Київ : КНТ, 2006. 84 с. (Серія: Національна і міжнародна безпека).
24. Ліпкан В.А. Синергетичний і гомеостатичний підходи до системи національної безпеки. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України*. 2003. № 2. С. 104 – 111.
25. Ліпкан В. А. Спеціально наукові методи національно-безпекознавства. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України*. 2003. № 3. С. 63 - 73.
26. Ліпкан В. А. Загальнонаукові методи національно-безпекознавства. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України*. 2003. № 4. С. 26 - 33.
27. Ліпкан В. А. Національна безпека України: *навчальний посібник*. Київ: КНТ, 2009. 576 с.

Onishchik Yu. V., Kovalenko I. A. Actualization of interdisciplinary research in the process of legal regulation of state security of Ukraine

The study analyzes the reasons for the actualization of interdisciplinary research in the process of legal regulation of the State security theory and the prospects for such research in the future.

It is substantiated that currently there is a situation in which science functions on its own, and real political, legal and security activities tend to be autonomous, isolated, relying on intuition and subjective considerations, and the experience of those in relevant positions. It is proved that the general methodological principles of its implementation are constantly in the focus of attention of scholars and are regularly covered. The analysis of publications clearly demonstrates two trends that are in the trend of science: 1) interdisciplinarity of research, which allows for a comprehensive approach to the analysis of processes, phenomena, events, and objective interpretation of scientifically significant facts; 2) the Russian-Ukrainian war necessitates a shift away from purely theoretical discussions of abstract threats and risks, challenges and dangers, and to engage in what is known in international practice as “spin doctor” activity.

Based on the methodology of science, which creates the conceptual framework for understanding the problems of the State and society existing at the current historical stage, the author emphasizes that the new conditions require expanding horizons and involving the achievements of technical, biological and other sciences in the traditionally humanitarian sphere. The reasons themselves are divided into two large groups: 1) those that determined the development of science in the pre-war period; 2) those that supplemented the existing list at the stage of martial law since February 2022. The originality of the presentation of the materials lies in the fact that the projection on the sciences and scientific disciplines is demonstrated through the prism of such reasons.

The author also outlines the possibilities of interdisciplinarity from the standpoint of a pragmatic approach, the principle of combining theory with practice, and institutional mechanisms for the implementation of law.

Key words: *state security; methodology of scientific research; legal methodology; theory of state security; interdisciplinary research; pragmatic approaches in science; reasons for actualization of interdisciplinarity in law.*